

WYROK TRYBUNAŁU (siódma izba)
z dnia 15 maja 2008 r. *

W sprawie C-276/07

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 234 WE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Corte d'appello di Firenze (Włochy) postanowieniem z dnia 18 maja 2007 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 11 czerwca 2007 r., w postępowaniu:

Nancy Delay

przeciwko

Università degli studi di Firenze,

Istituto nazionale della previdenza sociale (INPS),

Repubblica italiana,

TRYBUNAŁ (siódma izba),

w składzie: U. Löhmus, prezes izby, J.N. Cunha Rodrigues (sprawozdawca) i A. Arabadjiev, sędziowie,

* Język postępowania: włoski.

rzecznik generalny: J. Mazák,
sekretarz: K. Sztranc-Sławiczek, administrator,

uwzględniając procedurę pisemną i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 6 marca 2008 r.,

rozważywszy uwagi przedstawione:

- w imieniu N. Delay przez L. Picottiego, avvocato,

- w imieniu Università degli studi di Firenze przez R. de Angelis oraz S. de Felice, avvocatessa,

- w imieniu Istituto nazionale della previdenza sociale (INPS) przez L. Maritato, A. Coretti oraz F. Correrę, avvocati,

- w imieniu Repubblica italiana przez I.M. Braguglię, działającego w charakterze pełnomocnika, wspieranego przez S. Fiorentina, avvocato dello Stato,

- w imieniu Komisji Wspólnot Europejskich przez E. Traversę oraz L. Pignatarą, działających w charakterze pełnomocników,

podjąwszy, po wysłuchaniu rzecznika generalnego, decyzję o rozstrzygnięciu sprawy bez opinii,

wydaje następujący

Wyrok

- 1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 39 WE.

- 2 Wniosek ten został złożony w ramach sporu między N. Delay a Università degli studi di Firenze, Istituto nazionale della previdenza sociale (INPS) i Repubblica italiana, dotyczącego uznania jej praw nabytych w czasie pracy na stanowisku lektora z wymiany.

Ramy prawne

Uregulowania krajowe

- 3 We włoskim porządku prawnym występuje szczególna kategoria nauczycieli języka obcego powszechnie zwana „lektorami z wymiany”. Jest ona uregulowana w porozumieniach kulturalnych zawartych przez Królestwo Belgii oraz Republikę Włoską oraz w ustawie nr 62 z dnia 24 lutego 1967 r. (GURI nr 65 z dnia 13 marca 1967 r., zwanej dalej „ustawą nr 62/1967”).

4 Artykuł 24 ustawy nr 62/1967 stanowi:

„1. W wykonaniu ratyfikowanych porozumień kulturalnych obywatelom obcego państwa można powierzyć obowiązki w zakresie prowadzenia kursów na okres roku — z możliwością ponownego powierzenia obowiązków w kolejnych latach — odpowiadające stanowisku lektora mianowanego, w drodze odstępstwa od art. 13 ostatni akapit ustawy nr 349 z dnia 18 marca 1958 r.

2. Obowiązki w zakresie prowadzenia kursów są powierzane w drodze decyzji rektora po zebraniu wydziału i szkoły wyższej na wniosek profesora zwyczajnego w danej dziedzinie, który dokonuje wyboru z listy trzech osób wskazanych przez właściwe władze kraju pochodzenia.

3. Zwyczajowe dokumenty zostają zastąpione oświadczeniami właściwych władz dyplomatycznych potwierdzającymi, że wyselekcjonowane osoby spełniają wszelkie wymogi, w tym w zakresie dyplomów w zakresie odbytych studiów, wymagane dla objęcia stanowiska lektora uniwersyteckiego w kraju pochodzenia.

4. W trybie wskazanym powyżej oraz w wykonaniu ratyfikowanych porozumień kulturalnych obywatelom państwa obcego można powierzyć specjalne obowiązki lektora języka obcego oraz lektora literatury i języka obcego, także w uzupełnieniu stanowisk lektora mianowanego. Powierzenie tych obowiązków jest uzależnione od zgody Ministro per la pubblica istruzione (ministra edukacji powszechnej).

[...]”.

- 5 Artykuł 28 dekretu prezydenta republiki nr 382 z dnia 11 lipca 1980 r. (zwykły dodatek do GURI nr 20 z dnia 31 lipca 1980 r.) przewidywał:

„W granicach zatwierdzonych środków finansowych [...] rektorzy mają prawo zatrudniać — na zasadach umów prywatnoprawnych, na umotywowany wniosek zainteresowanego wydziału i w celu zaspokojenia rzeczywistych potrzeb w zakresie kształcenia studentów uczęszczających na zajęcia językowe oraz w stosownym przypadku z pominięciem szczególnych umów międzynarodowych — lektorów języka obcego, o potwierdzonych i uznanych kompetencjach, przy czym stosunek liczby zatrudnionych lektorów do liczby studentów rzeczywiście uczęszczających na zajęcia nie może przekraczać 1 do 150 [...].

Umowy, o których mowa w akapicie poprzedzającym, nie mogą być przedłużane na okres przekraczający rok akademicki, na który zostały zawarte. Każdego roku mogą być zawierane kolejne umowy, lecz nie dłużej niż przez okres pięciu lat [...].”

- 6 W następstwie wyroków z dnia 30 maja 1989 r. w sprawie 33/88 Allué i Coonan, Rec. s. 1591, i z dnia 2 sierpnia 1993 r. w sprawach połączonych C-259/91, C-331/91 i C-332/91 Allué i in., Rec. s. I-4309, Republika Włoska wydała dekret z mocą ustawy nr 120 z dnia 21 kwietnia 1995r., przekształcony ustawą nr 236 z dnia 21 czerwca 1995 r. (GURI nr 143 z dnia 21 czerwca 1995 r., s. 9, zwaną dalej „ustawą nr 236/95”), której celem było zreformowanie nauczania języków obcych na włoskich uniwersytetach.

- 7 W ustawie nr 236/95 przewidziano cztery podstawowe zasady:

— stanowisko lektora języka obcego wprowadzone art. 28 dekretu prezydenta republiki nr 382 z dnia 11 lipca 1980 r. zostało zniesione i zastąpione stanowiskiem „współpracownika i eksperta lingwistycznego” (zwanego dalej „współpracownikiem lingwistycznym”);

- współpracownicy lingwistyczni są zatrudniani przez uniwersytety na podstawie umowy o pracę prawa prywatnego (już nie na podstawie niezależnej umowy) zawieranej zazwyczaj na czas nieokreślony, a jedynie wyjątkowo, w celu zaspokojenia czasowych potrzeb, na czas określony;

 - współpracownicy lingwistyczni są zatrudniani w ramach publicznej procedury naboru, której szczegółowe zasady są ustalane przez uniwersytety zgodnie z dotyczącymi ich przepisami szczególnymi;

 - lektorom języka obcego, których umowa jeszcze trwa, a także osobom, których umowa dobiegła końca, chyba że brak ponownego jego zawarcia wynika z braku predyspozycji lub likwidacji stanowiska, przysługuje pierwszeństwo przy zatrudnieniu; osoby te zachowują ponadto, na podstawie art. 4 akapit trzeci ustawy nr 236/95, prawa nabyte wynikające z wcześniejszych umów.
- 8 Zgodnie z art. 1 ust. 1 dekretu z mocą ustawy nr 2 z dnia 14 stycznia 2004 r. w sprawie pilnych przepisów dotyczących wynagradzania współpracowników lingwistycznych na niektórych uniwersytetach oraz w sprawie równorzędnych kwalifikacji (GURI nr 11 z dnia 15 stycznia 2004 r., s. 4):

„W celu wykonania wyroku [z dnia 26 czerwca 2001 r. w sprawie C-212/99 Komisja przeciwko Włochom, Rec. s. I-4923] wydanego przez Trybunał Sprawiedliwości [...] współpracownikom lingwistycznym, byłym lektorom języków obcych [zwanym dalej »byłymi lektorami«] na uniwersytetach: La Basilicata, w Mediolanie, w Palermo,

w Pizie, La Sapienza w Rzymie oraz l’Orientale w Neapolu przyznaje się [...] proporcjonalnie do liczby godzin świadczonej pracy, przy uwzględnieniu pełnowymiarowego zatrudnienia odpowiadającego 500 godzinom, wynagrodzenie odpowiadające wynagrodzeniu mianowanych pracowników naukowych zatrudnionych w niepełnym wymiarze czasu pracy ze skutkiem od dnia pierwszego zatrudnienia, z zastrzeżeniem możliwości korzystniejszego wynagradzania [...]”.

- 9 Ustawa nr 230 z dnia 18 kwietnia 1962 r. o umowach o pracę na czas określony (GURI nr 125 z dnia 17 maja 1962 r., zwana dalej „ustawą nr 230/62”), mająca zastosowanie do ogółu pracowników krajowych, których stosunek pracy jest uregulowany umowami prywatnoprawnymi, przewiduje w art. 2, że „jeżeli stosunek pracy nadal trwa po ustalonej pierwotnie lub w wyniku przedłużenia dacie jego zakończenia, uważa się, że jest to umowa o pracę na czas nieokreślony, poczynając od dnia pierwszego zatrudnienia”.
- 10 Z postanowienia odsyłającego wynika, że kategoria lektorów z wymiany nigdy nie została zniesiona.

Postępowanie przed sądem krajowym i pytanie prejudycjalne

- 11 N. Delay, obywatelka belgijska, poczynszy od dnia 1 listopada 1986 r. była zatrudniona przez Università degli studi di Firenze jako lektor z wymiany na podstawie kolejno zawieranych umów na czas określony. N. Delay najpierw wzięła udział w konkursie zorganizowanym przez biuro generalne ds. stosunków międzynarodowych w Brukseli dla lektorów języka i literatury francuskiej. Następnie, gdy została laureatem tego konkursu, jej życiorys, podobnie jak nazwiska pozostałych laureatów, został przekazany temu uniwersytetowi, w celu umożliwienia mu wyboru lektora z wymiany.

- 12 W dniu 31 października 1994 r. jej umowa nie została przedłużona, ponieważ jej nazwisko nie figurowało już na liście udostępnionej Università degli studi di Firenze przez władze belgijskie.
- 13 W dniu 28 grudnia 1994 r., po dwóch miesiącach niewykonywania żadnej działalności zawodowej, N. Delay zawarła z tym samym uniwersytetem umowę o pracę na czas określony na podstawie ustawy nr 236/95, znajdującej zastosowanie do współpracowników lingwistycznych od dnia 1 stycznia 1994 r.
- 14 Mimo równoważności stanowiska wynagrodzenie wynikające z nowego systemu było niższe niż wynagrodzenie poprzednio pobierane przez N. Delay. Wobec braku porozumienia z Università degli studi di Firenze N. Delay wniosła w dniu 21 lipca 2003 r. do Tribunale di Firenze pozew między innymi o ustalenie, że jej umowa o pracę jest umową na czas nieokreślony, poczynając od dnia 1 listopada 1986 r., tj. od dnia nawiązania pierwszego stosunku pracy z Università degli studi di Firenze. N. Delay zasadniczo chciała skorzystać z systemu uznawania praw nabytych byłych lektorów języka obcego przewidzianego w dekreście z mocą ustawy nr 2 z dnia 14 stycznia 2004 r.
- 15 Tribunale di Firenze oddalił powództwo, uznając w szczególności, że lektorzy z wymiany stanowią kategorię całkowicie odmienną od kategorii lektorów języka obcego, podlegającej uregulowaniom szczególnym.
- 16 N. Delay odwołała się od tego wyroku do Corte d'appello di Firenze, który — nieprzekonany, że zasady sformułowane w wyroku Trybunału z dnia 18 lipca 2006 r.

w sprawie C-119/04 Komisja przeciwko Włochom, Zb.Orz. s. I-6885, rzeczywiście były przestrzegane w przypadku lektorów z wymiany — postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującym pytaniem prejudycjalnym:

„Czy art. 39 [WE] oraz akty wtórne (w szczególności w zakresie interpretacji dokonanej w [ww. wyrokach] z dnia 21 czerwca 2001 r. [w sprawie Komisja przeciwko Włochom] oraz z dnia 18 lipca 2006 r. [w sprawie Komisja przeciwko Włochom]) należy interpretować w ten sposób, że uregulowania mające zastosowanie do »lektorów z wymiany« zatrudnionych (zgodnie z ustawą nr 62/1967) na podstawie umowy o pracę na czas określony, niegwarantujące im zachowania, z chwilą zastąpienia takiej umowy przez umowę na czas nieokreślony, wszystkich uprawnień nabytych od dnia ich pierwszego zatrudnienia, ze skutkami nie tylko w zakresie podwyżek wynagrodzenia, lecz również w zakresie stażu pracy i opłacania przez pracodawcę składek na zabezpieczenie społeczne, są zgodne z prawem?”.

W przedmiocie pytania prejudycjalnego

- 17 Poprzez pytanie to sąd odsyłający zmierza zasadniczo do ustalenia, czy art. 39 ust. 2 WE stoi na przeszkodzie temu, by w związku z zastępowaniem umowy o pracę na czas określony w charakterze lektora z wymiany umową o pracę na czas nieokreślony w charakterze współpracownika lingwistycznego możliwe było odmówienie osobie znajdującej się w sytuacji takiej jak powódka w sprawie głównej uznania praw nabytych od dnia pierwszego zatrudnienia ze skutkami w zakresie wynagrodzenia, stażu pracy i opłacania przez pracodawcę składek na zabezpieczenie społeczne.

- 18 Należy przypomnieć, że zgodnie z art. 39 ust. 2 WE swobodny przepływ osób oznacza zniesienie wszelkiej dyskryminacji ze względu na przynależność państwową między pracownikami państw członkowskich w zakresie zatrudnienia, wynagrodzenia i innych warunków pracy.
- 19 Przestrzeganie zasady równości traktowania, której art. 39 WE jest szczególnym wyrazem, wymaga, by porównywalne sytuacje nie były traktowane w sposób odmienny, a sytuacje odmienne nie były traktowane w sposób identyczny, chyba że jest to obiektywnie uzasadnione (zob. w szczególności wyrok z dnia 3 maja 2007 r. w sprawie C-303/05 *Advocaten voor de Wereld*, Zb.Orz. s. I-3633, pkt 56).
- 20 Aby stwierdzić, że N. Delay została potraktowana w sposób dyskryminujący, należy zatem ustalić, czy pracownik krajowy znajdujący się w sytuacji porównywalnej z sytuacją powódki w sprawie głównej skorzystałby z uznania jego praw nabytych od dnia pierwszego zatrudnienia.
- 21 Należy podkreślić, że kiedy pracownik krajowy, którego stosunek pracy podlega prawu prywatnemu, korzysta z przekształcenia jego umowy o pracę na czas określony w umowę o pracę na czas nieokreślony na podstawie ustawy nr 230/62, wszystkie jego prawa nabyte są gwarantowane od dnia pierwszego zatrudnienia. Gwarancja ta wywiera skutki nie tylko w zakresie podwyżek wynagrodzenia, ale także stażu pracy i opłacania przez pracodawcę składek na ubezpieczenie społeczne.
- 22 Trybunał orzekł już, że ustawa nr 230/62 powinna służyć jako środek porównawczy umożliwiający ustalenie, czy system mający zastosowanie do byłych lektorów języków obcych, którzy stali się współpracownikami lingwistycznymi, jest podobny do ogólnego systemu mającego zastosowanie do pracowników krajowych, czy przeciwnie, przyznaje im niższy poziom ochrony (ww. wyrok z dnia 26 czerwca 2001 r. w sprawie Komisja przeciwko Włochom, pkt 25).

- 23 Jeżeli zgodnie z ustawą nr 230/62 pracownicy nabywają prawo do odtworzenia — w zakresie podwyżek wynagrodzeń, stażu pracy i opłacania przez pracodawcę składek na ubezpieczenie społeczne — od daty ich pierwotnego zatrudnienia, to byłym lektorom języków obcych zatrudnionym następnie w charakterze współpracowników lingwistycznych także musi przysługiwać podobne odtworzenie od daty ich pierwotnego zatrudnienia (ww. wyrok z dnia 26 czerwca 2001 r. w sprawie Komisja przeciwko Włochom, pkt 30).
- 24 Należy jednak zauważyć, że stosowanie ustawy nr 230/62 do pracowników krajowych ma miejsce przy założeniu, że stosunki pracy między pracodawcą a pracownikami są kontynuowane.
- 25 Z akt przedłożonych Trybunałowi wynika natomiast, że umowa o pracę N. Delay w charakterze lektora z wymiany wygasła z dniem 31 października 1994 r., a umowa o pracę w charakterze współpracownika lingwistycznego została zawarta dopiero w dniu 28 grudnia 1994 r., tj. dwa miesiące później.
- 26 Do sądu krajowego, który jest jedynie właściwy dla dokonania oceny stanu faktycznego i wykładni prawa krajowego, należy ustalenie, czy istnieje ciągłość między zadaniami wykonywanymi przez N. Delay na rzecz Università degli studi di Firenze w charakterze lektora z wymiany a tymi, które uniwersytet ten powierzył jej jako współpracownikowi lingwistycznemu.
- 27 Przy dokonywaniu takiej oceny sąd ten powinien po pierwsze ustalić, czy działalność zawodowa wykonywana przez lektorów z wymiany i działalność zawodowa współpracowników lingwistycznych charakteryzuje się taką samą treścią funkcjonalną, w szczególności w aspekcie parametrów pedagogicznych kursów języków obcych, jak

również oceny stanu wiedzy studentów, a po drugie, czy dwa typy omawianych stanowisk odpowiadają tym samym potrzebom dydaktycznym włoskich uniwersytetów.

- 28 W przypadku gdyby sąd krajowy stwierdził, że istnieje ciągłość zadań lektora z wymiany i współpracownika lingwistycznego wykonywanych przez N. Delay mimo czasowego przerwania stosunku pracy z jej pracodawcą, konieczne byłoby ustalenie, czy pracownik krajowy znajdujący się w porównywalnej sytuacji skorzystałby na podstawie ustawy nr 230/62 z uznania jego praw nabytych od dnia pierwszego zatrudnienia.
- 29 Co się tyczy, dokładniej, skutków przerwania stosunku pracy, należy podkreślić, że w pkt 28 ww. wyroku z dnia 26 czerwca 2001 r. w sprawie Komisja przeciwko Włochom Trybunał orzekł, że jedynie analiza skoncentrowana na istocie, a nie na formie systemów ustawowych pozwoli wykazać, czy ich rzeczywiste zastosowanie w przypadku różnych kategorii pracowników znajdujących się w porównywalnych sytuacjach prawnych, prowadzi do sytuacji zgodnych czy — przeciwnie — sprzecznych z podstawową zasadą zakazu dyskryminacji ze względu na przynależność państwową.
- 30 W świetle całości powyższych rozważań na przedstawione pytanie należy odpowiedzieć w ten sposób, że art. 39 ust. 2 WE stoi na przeszkodzie temu, by — w związku z zastępowaniem umowy o pracę na czas określony w charakterze lektora z wymiany umową o pracę na czas nieokreślony w charakterze współpracownika lingwistycznego — możliwe było odmówienie osobie znajdującej się w sytuacji takiej jak powódka w sprawie głównej uznania praw nabytych od dnia pierwszego zatrudnienia ze skutkami w zakresie wynagrodzenia, stażu pracy i opłacania przez pracodawcę składek na zabezpieczenie społeczne, jeżeli pracownikowi krajowemu znajdującemu się w porównywalnej sytuacji takie uznanie by przysługiwało. Do sądu krajowego należy ustalenie, czy taki przypadek ma miejsce w sprawie głównej.

W przedmiocie kosztów

- 31 Dla stron postępowania przed sądem krajowym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed tym sądem, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż poniesione przez strony postępowania przed sądem krajowym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (siódma izba) orzeka, co następuje:

Artykuł 39 ust. 2 WE stoi na przeszkodzie temu, by — w związku z zastępowaniem umowy o pracę na czas określony w charakterze lektora z wymiany umową o pracę na czas nieokreślony w charakterze współpracownika lingwistycznego — możliwe było odmówienie osobie znajdującej się w sytuacji takiej jak powódka w sprawie głównej uznania praw nabytych od dnia pierwszego zatrudnienia ze skutkami w zakresie wynagrodzenia, stażu pracy i opłacania przez pracodawcę składek na zabezpieczenie społeczne, jeżeli pracownikowi krajowemu znajdującemu się w porównywalnej sytuacji takie uznanie by przysługiwało. Do sądu krajowego należy ustalenie, czy taki przypadek ma miejsce w sprawie głównej.

Podpisy